

2022/10/18/692753. 3. VoxUkraine. Податки воєнного часу. Чого слід очікувати від змін у податковій системі, ухвалених з початку війни? URL: <https://voxukraine.org/podatky-voyennogo-chasu-chogo-slid-ochikuvaty-vid-zmin-u-podatkovij-systemi-uhvalenyh-z-pochatku-vijny>. 4. LigaZakon. Скасовано податки на ввезення авто: що саме передбачено Законом. URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/210388_skasovano-podatki-na-vvezennya-avto-shcho-same-peredbacheno-zakonom. 5. Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. Рада повернула акциз на пальне URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3576402-rada-povernula-akciz-na-palne.html>. 6. WikiLegalAid. Плата за землю під час воєнного стану. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B0_%D0%B7%D0%B0_%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D1%8E_%D0%BF%D1%96%D0%B4_%D1%87%D0%B0%D1%81_%D0%B2%D0%BE%D1%94%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%83. 7. Хоменко І. О., Горобінська І. В., Шаргородський І. С. Податкове навантаження суб'єктів господарювання як об'єкт державного регулювання. *Науковий вісник Полісся*. 2021. № 1 (22). С. 102-113. 8. Хоменко І. О., Горобінська І. В., Матяш Л. М. Ухилення від податкового оподаткування як наслідок фіскальної спрямованості податкової системи в Україні. *Вісник НТУ. Серія «Економічні науки»*. 2019. Вип. 2 (44). С. 161-170.

УДК 336

Акименко О. Ю., д-р екон. наук, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Глоба А. О., здобувачка вищої освіти 3 курсу, групи ФАМ-201

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ПОДАТКОВА КОМПОНЕНТА В АРХІТЕКТОНІЦІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключові слова: податкова компонента, архітекtonіка, податкова політика, доходи держави, стимулювання, інструменти, податкове навантаження.

Розвиток України, безумовно, охоплює всі економічні явища та процеси, в яких держава приймає безпосередню участь. При цьому, податковій компоненті в архітектоніці економічної діяльності відведено важливу роль, з огляду на (1) акумулювання грошових коштів, необхідних державі для виконання нею певних функцій, (2) формування ефективних економічних умов, які спонукали б суб'єктів господарювання діяти у відповідному суспільному напрямку [1, 6-8].

Отже, економічний розвиток України залежить від створення ефективної податкової політики - інструмента регулювання економічних процесів у державі, перспективний напрям якої має бути спрямовано на:

- безпосереднє виконання державою своїх функцій;
- регулювання виробництва;
- створення робочих місць та умов для розвитку пріоритетних галузей економіки;
- забезпечення соціальних гарантій;
- підвищення добробуту населення тощо [3, 4].

Використовуючи ті чи інші податкові пільги, держава регулює пропорції як у економічній структурі виробництва й обміну, так і у розвитку продуктивних сил [2, 5].

В арсеналі наукових доробків зарубіжних і вітчизняних науковців є низка дефініцій щодо визначення поняття «податкова політика». Більшість науковців ідентифікує податкову політику, як «складову частину соціально-економічної політики держави, орієнтовану на формування такої податкової системи, яка буде стимулювати накопичення та раціональне використання національного багатства країни, сприяти гармонізації інтересів економіки і суспільства, і тим самим забезпечувати соціально-економічний прогрес суспільства» [6].

Погоджуючись із думкою Ю. Іванова, вважаємо доречним розглядати податкову політику в розрізі підходів, серед яких:

1) вузькоспрямований – відповідно до якого сфера застосування податкової політики безпосередньо локалізується сферою податків;

2) функціонально-цільовий – відповідно до якого увага зосереджується на (1) функціональних можливостях та сутності податків в економічній площині, (2) зазначенні поточних цілей реалізації податкової політики;

3) стратегічно-орієнтований - відрізняється увиразненням цільових стратегічних орієнтирів, очікуваних вимог та рамкових локалізацій податкової політики [6].

Податкова політика є основним інструментом створення в Україні стабільної системи оподаткування, завданням якої є забезпечення достатнього обсягу надходжень платежів до бюджетів усіх рівнів, ефективного функціонування економіки держави, справедливого підходу до оподаткування всіх категорій платників податків, а також створення умов для подальшої інтеграції України у світове співтовариство [5].

Як компонента соціально-економічної політики держави, державна податкова політика має бути зорієнтована на індивідуальний інтерес платника податків, що базується на здоров'ї, демографічних змінах і благополуччі платника податків, стимулює накопичення та раціональне використання національного багатства країни, сприяє гармонізації інтересів економіки і суспільства, а також забезпечує соціально-економічний прогрес суспільства [6].

Нині акцент у податковій політиці робиться на фіскальній функції, з огляду на мінімізацію регулюючої та стимулюючої, а фіскальний вплив податкової системи на економіку країни оцінюється показником податкового навантаження, через його реалізацію на певних рівнях: (1) податковий тиск податкових важелів; (2) податковий тиск синергії податків, зборів і платежів; (3) використання механізму пільг платниками, надання пільгових кредитів, дотацій; (4) використання податкової техніки, при якій відбувається посилення податкового тиску на платника податку.

Показник податкового навантаження на макrorівні відображає ефективність податкової політики, тобто кількісно вимірює сукупний вплив податкових платежів на джерела їхньої сплати. При визначенні податкового навантаження на макrorівні за методом податкових коефіцієнтів використовуються такі варіанти його розрахунку (фор.1-2):

1. Врахування частини валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється лише через податкові надходження Зведеного бюджету. Розрахунок податкового навантаження на рівні держави здійснюється за наступним формальним виразом:

$$ПН = ФПН / ВВП \cdot 100 \%, \quad (1)$$

де ПН – податкове навантаження;

ФПН – фактичні податкові надходження;

ВВП – валовий внутрішній продукт.

Однак такий розрахунок значно занижує реальний рівень податкового тиску на платників.

2. Врахування частини валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється не лише через податкові надходження Зведеного бюджету, а й за рахунок внесків до позабюджетних фондів. Зазначена методика розрахунку податкового навантаження вважається більш вдалою, спрямованою на реальне відображення податкового тягарю платників податків та зборів. Отже, розрахунок податкового навантаження на рівні держави здійснюється за такою формулою:

$$ПН = (ФПН + ВПФ) / ВВП \cdot 100 \%, \quad (2)$$

де ВПФ – внески до позабюджетних фондів.

3. Врахування не лише податкових надходжень та внесків до цільових фондів, а й інших складових, серед яких: трансакційні витрати, витрати на утримання податкових органів, суми недоїмки, передплати тощо [7].

Також можна акцентувати увагу на використанні інших підходів щодо оцінювання рівня податкового навантаження, серед яких: (1) відношення суми податкових надходжень в бюджет до величини сукупних доходів приватного сектору; (2) різниця між загальною сумою податкових надходжень та видатками й трансфертами з бюджету на утримання приватного сектору економіки; (3) частка податкових бюджетних надходжень у валовому внутрішньому продукті тощо.

Підсумовуючи все сказане, відзначимо, що надмірність податкового навантаження є тим негативним чинником державної податкової політики, який впливає на розвиток національної економіки через фактори дестабілізації ділової активності суб'єктів господарювання, уповільнення зростання валового внутрішнього продукту та виникнення як соціальної напруженості, так і загального зuboжіння населення.

Діюча система оподаткування в Україні “загнала у тінь” майже всю економіку, а обсяги тіньового сектору і масштаби ухилення від сплати податків набули загрозливого характеру. Окрім того, тіньовий сектор вітчизняної економіки, крім нелегальних, охоплює і легальні види діяльності, доходи від яких виводяться з-під оподаткування, наприклад, за рахунок оплати зайвих обсягів робіт, завищення вартості використаних матеріалів та їх кількості.

Отже, дістали висновку, що зниження податкового навантаження є необхідною умовою виходу України з економічної кризи, що приведе до формування цілої низки позитивних зрушень в економічній і податковій сферах. Але це буде відбуватися в процесі відновлення України після війни. Поступове зниження податкового навантаження на фізичних осіб сприятиме збільшенню заощаджень домогосподарств, підвищенню платоспроможного попиту населення, а отже розвитку виробництва та збільшенню реальних доходів платників податків і, як наслідок, – зростання податкової бази.

Список використаних джерел: 1. Акименко О., Пономаренко В. Економічна інтеграція країн та її вплив на гармонізацію системи обліку та фінансової звітності: досвід Ізраїлю. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 2(26). С. 172-181. 2. Богатирьова Є. М. Податкове навантаження як індикатор результативності податкових реформ в Україні URL: <http://surl.li/dpamq> (дата звернення 05.11.22). 3. Буцько О. Ю. Методика оцінки податкового навантаження: порівняльний аналіз URL: http://www.agrosvit.info/pdf/24_2013/6.pdf (дата звернення 05.11.22). 4. Іванов Ю. Б. Функції податків та податкове регулювання. Формування ринкової економіки України. 2009. Вип. 19. С. 36-43. 5. Податкове навантаження як критерій ефективності податкової політики URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream> (дата звернення 05.11.22). 6. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій : навч. посіб. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Ю. Б. Іванова, д-ра екон. наук, проф. І. А. Майбурова. Харків : ВД “ИНЖЭК”, 2010. 492 с. 7. Савченко В. Ф., Лось А. Ф. Оцінка рівня податкового навантаження в Україні URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/48019/07-Savchenko.pdf?sequence=1> (дата звернення 05.11.22). 8. Цимбалюк І. О., Вишневська Н. В. Податкове навантаження, як критерій ефективності ведення податкової політики URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/832> (дата звернення 05.11.22).

УДК 336.227.8

Махінько В.Я., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро, Україна

КОРПОРАТИВНЕ ОПОДАТКУВАННЯ КРАЩИХ КРАЇН ЄС

Ключові слова: податкова система, об’єкти оподаткування, податки, корпоративні податки, прямі податки, ставка податку.

У країнах ЄС встановлені податки на працю, споживання, майно і капітал, фактично застосовуються прямі і непрямі податки. Прямі податки (податок на доходи фізичних осіб - він же - прибутковий податок, податок на прибуток організацій - він же - корпоративний податок, податок на майно, податок на операції) передбачають грошові вилучення на користь держави з доходів господарюючих суб’єктів і фізичних осіб, які обчислюються за певними ставками з суми оцінки об’єктів оподаткування. Непрямі податки (податок на додану вартість (ПДВ), митні збори, акцизи) включаються виробниками товарів, робіт і послуг додатково в їх ціни, тому фактично обтяжують покупців, їх реальними платниками є саме вони.

Нідерландською газетою “Het Financiële Dagblad” (The Financial Daily) у 2020 році було проведено дослідження, у якому було виявлено середню суму, яку великі підприємства ЄС витрачають на корпоративний податок. Він становить 23,3 відсотка їх прибутку. Авторами проаналізовано податкові зобов’язання 25 компаній – найбільших на фондовій біржі в Амстердамі – включаючи Unilever, Heineken, ING Group та Philips, а також розглянуто корпоративні податки, які вони сплачують у різних країнах Європи.

Аналіз показав, що ставки корпоративного податку суттєво відрізняються серед країн ЄС. У той час як мальтійська, французька та бельгійська компанії платять від 33 та 35 відсотків від свого корпоративного доходу, зобов’язання підприємств Болгарії, Литви, Латвії та Ірландії складають від 10 до 15 відсотків. Деякі країни поза межами Європейського Союзу,